

ÖĞRETMENLERİN PROGRAM YAKLAŞIMLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ANALİZİ

ANALYSIS OF TEACHERS' CURRICULUM APPROACHES IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Canan TANRIKULU

MEB, cananbozkurt83@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-8158-4361>

Seçkin ÇAYLI

MEB, seckincayli@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-5987-3776>

Gamze AKAY

MEB, akaygamzee@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0002-1724-6974>

Özge GÜDÜCÜBAŞ

MEB, ozge_gb@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-7358-8674>

Hilal TÜNAY

MEB, hilaltny@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0000-2822-0062>

Hazel BULUT

MEB, hazel_babur@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-0976-9801>

ÖZET

Araştırmada, çeşitli kamu kurumlarının farklı kademe ve birimlerinde görev yapan öğretmenlerin program yönelimleri hakkındaki görüşlerini ve bu görüşlerin çeşitli demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, hizmet yılı ve görev alınan kurumda çalışma süresi) göre anlamlı farklılık gösterme durumunu belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden 'tarama deseni' kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini farklı okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden Kolayda Örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olan 425 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan "Program Yönelimleri Envanteri" kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama aracı ile elde edilen verilerin normal dağılım şartını yerine getirmesinden dolayı parametrik testlerden "Bağımsız Örneklem t-Testi" ve "Tek Yönlü Varyans Analizi" nin veri analiz sürecinde kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin program yönelimlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete ve görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bunun yanında araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna ve hizmet yılına ve göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Program, Program Yaklaşımı

ABSTRACT

The aim of the study was to determine the views of teachers working at different levels and units of various public institutions on program orientations and whether these views show significant differences according to various demographic variables (gender, age, education level, years of service and length of service in the institution where they work). The 'screening design', one of the quantitative research methods, was used in the study. The population of the study consists of teachers working in different schools. The sample of the

study consists of 425 teachers determined from the universe by the Convenience Sampling method. The "Program Orientation Inventory" was used as the data collection tool in the study. Since the data obtained with the data collection tool used met the normal distribution condition, it was decided to use the "Independent Samples t-Test" and "One-Way Analysis of Variance" from the parametric tests in the data analysis process. It was determined in the study that the program orientations of the teachers were high. In addition, it was determined in the study that there was no significant difference between the program orientations of the teachers according to gender and length of service in the institution where they work. In addition, it was determined in the study that there was a significant difference between the program orientations of the teachers according to the education level and years of service.

Keywords: Teacher, Program, Program Approach

1. GİRİŞ

Toplum, mirasını aktarır ve eğitim yoluyla çağın gelişimini takip eder. Bireylerin ihtiyaçları, geçmişin ve çağın ihtiyaçları sürekli değişmekte ve insanlar bu ihtiyaçları nasıl karşılayabileceklerini öğrenmenin yollarını aramaktadır. Eğitimin amacı, değişen ve sürekli gelişen bir ortamda insanların ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamaktır. Eğitim hedeflerine nitelikli eğitim programları aracılığıyla da ulaşılabilir. Demirel (2009) eğitim programlarını öğrenme deneyimleri aracı olarak adlandırmaktadır. Başka bir deyişle, öğrenme deneyimlerinin gerçekleştiği sıra ve kurallar programın içindedir. Programın kural ve düzenlemelerinin teknolojik gelişmelere ve çağın gereksinimlerine göre gözden geçirilip güncellenmesi gerekmektedir. Bir programı incelerken, öğrenme ortamındaki etkinlikleri ve eğitim sürecinin gerçekleştiği öğretim bağlamını dikkate almak önemlidir.

Eğitim uygulamalı bir bilim olduğundan okullar ve eğitim sistemi genelinde eğitim sorunlarına çözüm bulmak gerekmektedir. Türk eğitim sisteminde ortaya çıkan sorunların çözümü, ülkemizde uygulanan ulusal politikaların ve eğitim programlarının geliştirilmesine bağlıdır (Varış, 1976). Demirel (2009) müfredatı "okul içinde ve dışında planlanmış etkinliklerle öğrencilere sağlanan öğrenme deneyimleri sistemi" olarak tanımlamaktadır. Eğitim programı dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; hedefler, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirmedir. Yeni programın dört aşamasının teknolojik ve diğer gelişmelere göre yeniden düzenlenmesi gerekecektir. Ayrıca farklı projelerin karşılaştırılması, zayıf yönlerin belirlenmesi ve projelerin güçlü yönlerini birleştiren bir model tasarlanmasının geliştirilecek projenin belirlenmesine yardımcı olabileceği düşünülebilir. Aslında bu süreç projeyi geliştirme ve mükemmele yaklaşma yeteneğinin bir göstergesidir.

Programın geliştirilmesi uygulamaya yönelik olarak değerlendirilse de teorik temel oldukça önemlidir. Proje, kişisel ve sosyal alanda yapılan araştırmaların sonuçlarına dayanarak geliştirildi. Günümüzde sürekli bir değişim ve gelişim içinde olduğumuz için insan ve toplumun bu değişim ve gelişmeleri sürekli izlemesi ve bunlara uyum sağlama becerisini geliştirmesi gerekmektedir. Eğitim dünyanın her alanında sürekli bir süreç olduğundan insanlar okul dışında ve okul ortamında farklı öğrenme türleriyle etkileşime girdikçe davranışlarını değiştirmeye ve geliştirmeye devam etmektedir. Ancak okullar bireylerin bu davranışları kazanmaları için etkili ve düzenli bir ortam sağladığından bireylerin ve toplumun gelişmesine ve değişime uyum sağlamasına katkı sağlaması da bir başka etkidir. Okullarda uygulanan müfredat unsurlarının sürekli incelenmesi, hataların bulunması ve programın iyileştirilmesi gerekmektedir.

Variş'a (1996) göre program geliştirme, okul dışındaki öğretme ve öğrenme etkinliklerinin teorisi ve öğretmenlerin çalışmalarının etkililiğinin değerlendirilmesi ile ilgili konulardır. Programın geliştirilmesine katılım, programın geliştirilmesine katılacak ve programın dinamizmi olacak uzman ve öğretmenlerin katılımını gerektirmektedir.

Uygulama sürecinde en önemli şey öğretmenin ilkelere dayalı olarak geliştirdiği programı uygulamasıdır. Bu çalışma, projenin fiili olarak yürütülmesiyle ilgili olmayıp, mevcut projelerin geliştirilmesi için ana geri bildirim noktalarından biridir. Çünkü programdan sorumlu olan öğretmenlerin yeterli bir eğitim öğretiminin ilkelerini, amaçlarını, kapsamını, öğretme-öğrenme yöntemlerini bilmeleri ve programı "uygulama" düzeyine kadar yönetebilmeleri gerekmektedir. Uygulama sürecinde hem eğitim teknolojisi unsurları hem de program değerlendirme süreci unsurları yer almaktadır. Bu durumda programın uygulama aşamasında öğretmen açığının yaratacağı olumsuz etki ortadan kaldırılacaktır. Bu pozisyon aracılığıyla öğretmenler, program geliştirme aşamasının geri bildirimlerine deneysel becerilerle katılırlar (Taşdemir, 2007). Açıkçası, program geliştirmede öğretim programı geliştiricileri olarak öğretim üyelerinin katılımı programın değerini arttıracaktır.

Program geliştirme katılım ve işbirliği gerektirir, bu nedenle işbirliği becerilerinin kazanılması önemlidir. Ayrıca tüm ekip çalışmalarında olduğu gibi etkin koordinasyona önem verilmektedir. İşbirliğine dayalı program geliştirmede bilimsel yaklaşımın önemli olabilmesi için katılımcıların çalışmalarını yeniden yorumlamaları ve yetenek ve bilgilerine göre program geliştirme sürecine katılmaları önemlidir. Müfredat geliştirme bir eylem araştırması sürecini gerektirir. Ayrıca proje geliştirmenin başarısı, sürekli öğrenmeye katılan, araştırma yeteneğine sahip, deneysel yöntemlere ilgi gösteren, pek hoş olmayan, kaygısız, yeni ve yenilikçi öğrenme projelerine katılan kişilerin inancından etkilenmektedir (Variş, 1996).

Müfredatın geliştirilmesinde ve uygulanmasında yer alan öğretmenlerin etkisi göz ardı edilemez. Öğretmen yetiştirme faaliyetleri programın gereklerine göre düzenlenmezse ve gereklerine uygun yürütülmezse program başarılı olamaz. Program uygulama sürecinin başarısı konusunda tüm sorumluluk öğretmenlere aittir. Bu nedenle uygulanan programların başarısı için öğretmenlerin öncelikle ve sürekli olarak eğitilmeleri önemlidir (Taşdemir, 2007). Ertürk'e (1994) göre, "Projenin tamamlanması çalışanlarını değil, öğretmenlerini değiştirmektedir." Bu amaçla öğretmenlerin program uygulama ilkelerini, anlama/uygulama stratejilerini, hedefleri, değerlendirme anlayışını ve teknik yeterliliği öğrenmeleri gerekmektedir. Bu program kapsamında öğretmenlere, programda belirtilen nitelik ve yeterliliklere ulaşabilmeleri için merkezi ve yerel yönetimler tarafından beden eğitimi, seminer ve dersler verilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla öğretmenlerin geliştirilen/uygulanan programa yönelik tutumları, programın öğretmenlere yüklediği sorumlulukların yerine getirilmesinde önemli rol oynayacaktır. Projenin başarısı, programda görev yapan öğretim elemanlarının iyi yaklaşımıyla sağlanabileceği gibi, projenin uygulanmasının arkasında sorunlar olup olmadığı ve gerekiyorsa sorun fırsatlarının neler olacağının tespiti de mümkündür. olduğu zaman yapılması gerekir (Demirel, 2009).

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmada, çeşitli kamu kurumlarının farklı kademe ve birimlerinde görev yapan öğretmenlerin program yönelimleri hakkındaki görüşlerini ve bu görüşlerin çeşitli demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, hizmet yılı ve görev alınan kurumda çalışma süresi) göre anlamlı farklılık gösterme durumunu belirlemek amaçlanmıştır. Belirtilen amaçlara ulaşmak için aşağıda sıralanan alt problemlere araştırma sürecinde yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin program yönelimleri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin program yönelimleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin program yönelimleri eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin program yönelimleri hizmet yılı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin program yönelimleri görev alınan okulda çalışma süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Program

M.Ö. birinci yüzyılda “izlenecek yol” manasında eğitim biliminde yararlanılmaya başlandığı söylenmektedir. Bu nedenle kelimenin etimolojik yapısından etkilenen yazarlar ve düşünürler “izlenec” kelimesini kullanmayı tercih etmektedirler.

Programlama terimi çeşitli alanlarda kullanılan ve kullanıldığı alana göre farklı anlam ve terimlere sahip olan bir terimdir. Proje teriminin kökeni de proje olarak tanımlanır; yani belirli bir şekilde ve düzende yapılması beklenen her türlü eylem anlamına gelir. Ancak günümüz Türkçesinde genel anlamı plan yani işin yapılacak kısımlarını, bu kısımların sırasını ve zamanını gösteren plandır. Ancak kullanım alanına bağlı olarak farklı alanlarda farklı yöntemler ortaya çıkmıştır. Örneğin, bilgisayarın bir görevi yerine getirmesi için verilen bir dizi yazılı talimatın tamamı veya bir kısmını ifade eden terim, yalnızca günlük kullanımda bir bilgisayar terimi olmakla kalmayıp, bazı programlama dillerinde standart bir teknik terime dönüşmüştür.

2.2. Eğitim Programı

Varış (1994), eğitim programını “bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar” şeklinde açıklamaktadır. Alanyazındaki diğer tanımlar ise şöyledir:

- Öğrencileri belli zaman süresi kapsamında yetiştirmek için düzenli eğitim durumlarının tümüdür (Ertürk, 1994).
- Öğretme-öğrenme faaliyetlerini kapsayan bir plandır (Alkan, 1991).
- Eğitim ve öğretimin programlı bir çalışma olduğunu, çalışmaların programa göre düzenlenmesi gerektiğidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1995).
- Program, amacı, muhtevası, ilkesi, metodu, etkinliği, öğretmen ve öğrencisiyle oluşan bir bütündür (Günden, 1998).
- Öğretme, öğrenme faaliyetinde nelerin niçin ve nasıl bulunacağını gösteren bir kılavuzdur (Özçelik, 1987).

2.3. Öğretim Programı

Öğretim programı ve eğitim programlarının farklı kavramları nedeniyle ifadenin kapsamı ve içeriği farklıdır. Müfredatın büyük bir kısmı okullarda öğretilen ders veya konuları kapsamakta ve okullarda kazanılan deneyimlerle sınırlıdır (Külahçı, 1995). Belirli bir akademik düzeydeki sınıflarda ve sınıflarda hangi konuların öğretildiğini, bu konuların neyle ilgili olduğunu, her sınıf düzeyinde her konunun haftada kaç saat işlendiğini, öğretim yöntem ve geleneklerini açıklayan yönergelerdir (Büyükkaragöz, 1997). Sayılan durumlar ve sayılan

durumlar dışında öğretim programlarına ait bileşenler, programların yayınlanmasından yapılan araştırmalarla ortaya konulabilmektedir. Kuzu, Göçer ve Akçay (2024) bu çerçevede güncellenen öğretim programlarını matematik disiplini bağlamında ilkökul düzeyinde inceleyerek programın mevcut durumunu ortaya koymuşlardır. Benzer şekilde Göçer ve Kaya (2023) değerler bileşenini dikkate alarak 2018 temelinde hazırlanan ilkökul öğretim programlarını incelemişlerdir. Sonuç olarak öğretim programları tüm bileşenleri ile birlikte bir bütündür ve bu bütün yapılan çalışmalarla derinlemesine incelenebilmektedir.

2.4. Ders Planı

Ana ders grubu, öğrencinin dersle ilgili çalışma programına ilişkin başarıları, bir veya daha fazla derste işlenecek örnek konular, testler, tartışma soruları, projeler ve ödevler, uygulamalı araştırmalar ve müfredatla ilgili derslerdir. dersin öğretmeni için materyaller Bu plan, branş öğretmenlerinin işbirliğiyle önceden hazırlanmış bir plandır. Ders planları eğitim programına, ders takvimine ve yıllık kayıt planına göre oluşturulur (Demirel, 2009). Ders; hedefleri, içeriği, öğretme-öğrenme sürecini ve değerlendirmeyi içeren bir süreçtir. Ders planı, bir ders döneminde bir dersin nasıl öğretileceğini açıklar.

2.5. Örtük Programı

Öğrenciler bu yazılı müfredatın dışında planlanmamış ve yazılı olmayan diğer müfredatlardan da etkilenmektedir. Bu görüşü savunan teorisyenler okullarda iki tür program olduğunu söylemektedir. Yazılı olarak resmi olarak kullanılan kavramlar ve yazılı olarak belirtilmeyen ve resmi olmayan işlemlere sahip örtülü kavramlardır (Jackson, 1992). Gizli müfredat akademik literatürde pek tanınmayan bir programlama türüdür. İlk kez 1968 yılında Jackson tarafından kullanılmıştır (Pınar ve ark. 1995).

Örtük program, öğrencilerin yazılı olmayan, öğretme-öğrenme etkinliklerinde ortaya çıkan bilgi, fikir ve etkinlikler nedeniyle edindikleri bilgi, beceri ve deneyimlerdir (Yüksel, 2007). Eğitim sistemi ve okulların örgütsel araçları, kuralları ve normları, okul ve çevre arasındaki etkileşim ve öğretmen ve öğrencilerin sınıftaki konumu ve etkileşimi, gizli gündemlerin yaratıldığı üç bölümdür. Yukarıda bahsedildiği gibi gizli projeler görünmez bir süreçtir ancak eğitimde faydalı bir yer olup öğrencilere değerli bilgiler sağlarlar.

2.6. Eğitim Programının Özellikleri

Eğitim sisteminde eğitim programının etkili olabilmesi ve amacını yerine getirebilmesi için bazı temel özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu temel özellikler şu şekilde özetlenebilir (Demirel, 2009):

- İşlevsel olmalıdır.
- Uygulanabilir ve uygulayıcılara yardımcı olmalıdır.
- Çerçeve program özelliği olmalıdır.
- Esnek olmalıdır.
- Değişmez ve genel olmalıdır.
- Bilimsel olmalıdır.
- Yenilenebilir (dinamik) olmalıdır.

Bu becerileri içeren bir eğitim programı, belirli bir işi yapmaya yetkili olduğunuz anlamına gelir. Bu eylemler eğitim faaliyetlerine yön verir, hassas ve akıllı araştırmalar yürütür, fırsatları ve çabaları birleştirir, ortak hedeflere ulaşmak için aynı eğitim düzeyinde çalışmalarını koordine eder, korunacak bilginin etkinliğini ve maliyetini artırır. Kişisel bilgi sağlamayı, ne yapılacağına rehberlik etmeyi, öğretmenlere işlerin nasıl yapılacağını tanıtmayı, öğretmenlerin anlamaları için deneyim ve pratik bilgi sağlamayı amaçlamalıdır (Demirel, 2009). Sonuç olarak, eğitim programları, öğretmen ve öğrencilerin özelliklerine ve etkinliklerine göre eğitim hayatlarına yön veren etkinlikler bütünüdür.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ‘tarama deseni’ kullanılmıştır. Tarama araştırmalarının genel amacı, araştırma konusuyla ilgili mevcut durumu betimleyerek bir fotoğrafını çekmektir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2023).

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini farklı okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrenden Kolayda Örneklem yöntemi ile belirlenmiş olan 425 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan 425 öğretmene ait demografik bilgilere Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistikî veriler

Demografik Değişkenler	n	%	
Cinsiyet	Kadın	134	31,5
	Erkek	291	68,5
Eğitim Durumu	Ön lisans	61	14,4
	Lisans	299	70,4
	Lisansüstü	65	15,3
Hizmet Yılı	1-10	165	38,8
	11-19	122	28,7
	20-29	96	22,6
	30-39	42	9,9
Görev Alınan Okulda Toplam Çalışma Süresi	1-10	267	62,8
	11-19	93	21,9
	20-29	31	7,3
	30-39	34	8,0
Toplam	425	100	

Tablo 1’de öğretmenlerin %31,5’i kadın, %68,5’i erkek; %14,4’ü ön lisans, %70,4’ü lisans, %15,3’ü lisansüstü eğitim mezunudur. Ayrıca öğretmenlerin %38,88’i 1-10 yıl, %28,7’si 11-19, %22,6’sı 20-29, %9,9’u 30-39 yıl arasında hizmet yılı olduğu; %62,8’i aynı okulda 1-10 yıl, %21,9’u 11-19, %7,3’ü 20-29, %8’i 30-39 yıl arasında görev yapmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ‘‘Program Yönelimleri Envanteri’’ kullanılmıştır. Cheung ve Wong (2002) tarafından geliştirilen envanter, Eren (2010) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Eren (2010) tarafından yapılan uyarılama çalışmasında

ölçeğin iç tutarlılık katsayıları akademik yaklaşım için 0.60, bilişsel süreçler yaklaşımı için 0.68, sosyal yeniden yapılandırıcı yaklaşım için 0.75, insancıl yaklaşım için 0.78 ve teknolojik yaklaşım için 0.76 olarak hesaplanmış ve yeterli bulunmuştur. Bu çalışmadaki ölçümlere ilişkin Cronbach alpha güvenilirlik katsayıları ise 0.89 olarak hesaplanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın amaçları doğrultusunda öğretmenlerin program yaklaşımlarının belirlemek için iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarından ilki araştırmacı tarafından oluşturulmuş olup ikinci ölçek Türkçe'ye uyarlama yapan yazardan (Eren, 2010) izin alınarak uygulanmıştır. Daha sona online platformlar ve yüz yüze teslim edilmek üzere veri toplama araçları gönderilmiştir. Gönderilen veri toplama araçlarından 455'ine öğretmenler dönüt vermiştir. Dönüt verilen 455 veri toplama aracından 30'u eksik, hatalı, ölçekler üzerinde mozaikleme yapma, cevapların büyük çoğunluğunu eksik bırakma, aynı cevapları işaretleme gibi nedenlerden dolayı araştırma dışında tutulmuştur. Geriye kalan 425 ölçek ile araştırmanın veri toplama süreci sonlandırılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin analiz sürecinde SPSS 25 paket programından yararlanılmıştır. Analiz sürecini başlatmadan önce ilk aşamada Program Yönelimleri Envanteri aracılığı ile toplanan verilerin analizinde parametrik veya non-parametrik testlerden hangisinin kullanılması gerektiğini kararlaştırmak için verilerin normal dağılım durumları değerlendirilmiştir. Bu çerçevede 425 öğretmenden toplanan verilerin basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerinin hesaplanması gerektiğinden (Gürbüz ve Şahin, 2017) Tablo 2'de verilen değerler elde edilmiştir.

Tablo 2. Normalliğe ilişkin veriler

Veri Toplama Araçları	n	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
Akademik	425	-,938	1,232
Bilişsel Süreçler	425	-,835	,846
Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık	425	-,590	,357
İnsancıl	425	,279	-,498
Teknoloji	425	-,192	-,466
Program Yönelimleri Envanteri Genel	425	,361	,388

Tablo 2'deki değerler, George ve Mallery'e (2010) göre "±2" aralığında olması, verilerin normal dağılım şartlarını yerine getirdiği şeklinde kabul edilmiştir. Bu durum dikkate alınarak verilerin analizinde parametrik testlerden "Bağımsız Örneklem t-Testi" ve "Tek Yönlü Varyans Analizi" nin kullanılmasına karar verilmiştir. Parametrik testlerde anlam düzeyi (α) 0,05 alınmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Öğretmenlerin Program Yönelimlerinin Düzeyine Ait Bulgular

Araştırmanın “Öğretmenlerin program yönelimleri ne düzeydedir?” ve “Öğretmenlerin program yönelimleri ne düzeydedir?” alt problemi doğrultusunda hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değer hesaplamalarına ait bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin program yönelimlerinin düzeyine ait betimsel istatistikî veriler

Veri Toplama Araçları	n	\bar{x}	SS
Akademik	425	4,23	,667
Bilişsel Süreçler	425	4,38	,626
Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık	425	4,31	,625
İnsancıl	425	2,93	,983
Teknoloji	425	3,14	1,004
Program Yönelimleri Envanteri Genel	425	3,75	,532

Tablo 3’te program yönelimlerine ilişkin veriler incelendiğinde akademik alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x}=4,23$)”, bilişsel süreçler alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x}=4,38$)”, sosyal-yeniden yapılanmacılık alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum ($\bar{x}=4,31$)”, insancıl alt boyutunda “Kararsızım ($\bar{x}=2,93$)”, teknoloji alt boyutunda “Kararsızım ($\bar{x}=3,14$)”, program yönelimlerinin geneli ise “Katılıyorum ($\bar{x}=3,75$)”, düzeyinde olduğu aritmetik ortalamaların değer aralığının incelenmesi neticesinde anlaşılmaktadır.

4.2. Cinsiyete Ait Bulgular

Araştırmanın “Öğretmenlerin program yönelimleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizlere ait bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyete göre program yönelimlerine ait analiz verileri

Veri toplama araçları	Cinsiyet	n	\bar{x}	SS	t	sd	p
Akademik	Kadın	134	4,21	,648	-,603	423	,54
	Erkek	291	4,24	,676			
Bilişsel Süreçler	Kadın	134	4,35	,626	-,728	423	,46
	Erkek	291	4,39	,627			
Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık	Kadın	134	4,26	,649	-,966	423	,33
	Erkek	291	4,32	,614			
İnsancıl	Kadın	134	2,80	,902	-1,874	423	,06
	Erkek	291	2,99	1,014			
Teknoloji	Kadın	134	3,13	,953	-,127	423	,89
	Erkek	291	3,15	1,027			
Program Yönelimleri Envanteri Genel	Kadın	134	3,69	,479	-1,497	423	,13
	Erkek	291	3,77	,554			

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -1,497$; $p = 0,13$).

Araştırmada öğretmenlerin “Akademik” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -0,603$; $p = 0,54$).

Araştırmada öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -0,728$; $p = 0,46$).

Araştırmada öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -0,966$; $p = 0,33$).

Araştırmada öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -1,874$; $p = 0,06$).

Araştırmada öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir ($t = -0,1279$; $p = 0,89$).

4.3. Eğitim Durumuna Ait Bulgular

Araştırmanın “Öğretmenlerin program yönelimleri eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizlere ait bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Eğitim durumuna göre program yönelimlerine ait analiz verileri

Boyutlar	Eğitim Durumu	n	\bar{X}	SS	F	p
Akademik	1. Ön Lisans	61	3,95	,713	9,154	,00*
	2. Lisans	299	4,32	,620		1-2
	3. Lisansüstü	65	4,27	,506		1-3
	Toplam	425	4,26	,630		
Bilişsel Süreçler	1. Ön Lisans	61	4,18	,677	6,566	,02*
	2. Lisans	299	4,46	,555		1-2
	3. Lisansüstü	65	4,41	,450		1-3
	Toplam	425	4,41	,567		
Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık	1. Ön Lisans	61	4,08	,662	7,308	,01*
	2. Lisans	299	4,38	,567		1-2
	3. Lisansüstü	65	4,34	,464		1-3
	Toplam	425	4,33	,576		
İnsancıl	1. Ön Lisans	61	2,27	1,084	18,424	,00*
	2. Lisans	299	3,07	,928		1-2
	3. Lisansüstü	65	2,89	,875		1-3
	Toplam	425	2,93	,982		
Teknoloji	1. Ön Lisans	61	2,68	1,074	9,172	,00*
	2. Lisans	299	3,26	,977		1-2
	3. Lisansüstü	65	3,08	,922		1-3
	Toplam	425	3,15	1,002		
Program Yönelimleri Envanteri Genel	1. Ön Lisans	61	3,36	,440	26,860	,00*
	2. Lisans	299	3,85	,507		1-2
	3. Lisansüstü	65	3,75	,402		1-3
	Toplam	425	3,77	,512		

* $p < 0,05$

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 26,860; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Akademik” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 9,154; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir (F= 6,566; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 7,308; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 18,424; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 9,172; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

4.4. Hizmet Yılına Ait Bulgular

Araştırmanın “Öğretmenlerin e program yönelimleri hizmet yılı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizlere ait bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Hizmet yılına göre program yönelimleri ait analiz verileri

Boyutlar	Süre Aralığı	n	\bar{X}	SS	F	p
Akademik	1. 1-10	165	4,25	,653	6,237	,00* 1-4 2-4 3-4
	2. 11-19	122	4,21	,595		
	3. 20-29	96	4,26	,720		
	4. 30-39	42	4,15	,797		
	Toplam	425	4,23	,667		
Bilişsel Süreçler	1. 1-10	165	4,39	,604	4,625	,00* 1-4 2-4 3-4
	2. 11-19	122	4,37	,593		
	3. 20-29	96	4,39	,638		
	4. 30-39	42	4,32	,781		
	Toplam	425	4,38	,626		
Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık	1. 1-10	165	4,33	,644	8,433	,00* 1-4 2-4 3-4
	2. 11-19	122	4,30	,576		
	3. 20-29	96	4,32	,591		
	4. 30-39	42	4,19	,760		
	Toplam	425	4,31	,625		

İnsancıl	1. 1-10	165	3,17	1,063	6,010	,00* 1-2
	2. 11-19	122	2,71	,875		
	3. 20-29	96	2,86	,940		
	4. 30-39	42	2,80	,874		
	Toplam	425	2,93	,983		
Teknoloji	1. 1-10	165	3,38	1,010	6,570	,00* 1-2 1-4
	2. 11-19	122	3,04	,910		
	3. 20-29	96	3,07	,976		
	4. 30-39	42	2,70	1,104		
	Toplam	425	3,14	1,004		
Program Yönelimleri Envanteri Genel	1. 1-10	165	3,86	,571	12,229	,00* 1-2 1-3 1-4 3-4
	2. 11-19	122	3,67	,450		
	3. 20-29	96	3,73	,500		
	4. 30-39	42	3,59	,595		
	Toplam	425	3,75	,532		

*p<0,05

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 12,229; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın 1-10 yıl arası öğretmenler ile 11-19/20-29/30-39 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 20-29 yıl arası öğretmenler ile 30-39 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Akademik” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 6,237; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın 30-39 yıl arası öğretmenler ile 1-10/11-19/20-29 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 4,625; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın 30-39 yıl arası öğretmenler ile 1-10/11-19/20-29 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 8,433; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın 30-39 yıl arası öğretmenler ile 1-10/11-19/20-29 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 6,010; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın 1-10 yıl arası öğretmenler ile 11-19 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 6,570; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın 1-10 yıl arası öğretmenler ile 11-19/30-39 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

4.5. Görev Alınan Kurumda Çalışma Süresine Ait Bulgular

Araştırmanın “Öğretmenlerin program yönelimleri görev alınan kurumda çalışma süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” alt problemi doğrultusunda yapılan analizlere ait bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Görev alınan okulda çalışma süresine göre program yönelimlerine ait analiz verileri

Boyutlar	Süre Aralığı	n	\bar{x}	SS	F	p
Akademik	1. 1-10	267	4,36	,547	10,064	,00*
	2. 11-19	93	4,16	,723		1-2
	3. 20-29	31	4,24	,598		1-4
	4. 30-39	34	3,78	,755		2-4
	Toplam	425	4,26	,630		3-4
Bilişsel Süreçler	1. 1-10	267	4,50	,475	15,614	,00*
	2. 11-19	93	4,38	,588		1-4
	3. 20-29	31	4,45	,536		2-4
	4. 30-39	34	3,83	,825		3-4
	Toplam	425	4,41	,567		
Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık	1. 1-10	267	4,40	,511	11,526	,00*
	2. 11-19	93	4,33	,608		1-4
	3. 20-29	31	4,33	,545		2-4
	4. 30-39	34	3,80	,730		3-4
	Toplam	425	4,33	,576		
İnsancıl	1. 1-10	267	3,04	1,028	4,425	,00*
	2. 11-19	93	2,68	,881		1-2
	3. 20-29	31	3,02	,943		
	4. 30-39	34	2,64	,725		
	Toplam	425	2,93	,982		
Teknoloji	1. 1-10	267	3,33	,974	10,966	,00*
	2. 11-19	93	2,93	1,033		1-2
	3. 20-29	31	3,04	1,016		1-4
	4. 30-39	34	2,44	,638		
	Toplam	425	3,15	1,002		
Program Yönelimleri Envanteri Genel	1. 1-10	267	3,87	,504	18,358	,00*
	2. 11-19	93	3,63	,463		1-2
	3. 20-29	31	3,77	,450		1-4
	4. 30-39	34	3,28	,386		2-4
	Toplam	425	3,77	,512		3-4

*p<0,05

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 18,358; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile 11-19 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Akademik” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 10,064; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca belirlenen anlamlı farklılığın görev

alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile 11-19 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 15,614; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 11,526; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutuna ait program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 4,425; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 11-19 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutuna ait görüşleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir (F= 10,966; p= 0,00). Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 11-19/30-39 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri hakkındaki görüşlerini ve bu görüşlerin çeşitli demografik değişkenlere (cinsiyet, eğitim durumu, hizmet yılı ve görev alınan kurumda çalışma süresi) göre anlamlı farklılıkları gösterme durumunu belirlemek amaçlanmıştır. İfade edilen amaçlar doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular dikkate alınarak aşağıdaki araştırma sonuçları açıklanmıştır.

Araştırmada program yönelimlerine ilişkin bulgular incelendiğinde akademik alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum”, bilişsel süreçler alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum”, sosyal-yeniden yapılanmacılık alt boyutunda “Kesinlikle Katılıyorum”, insancıl alt boyutunda “Kararsızım”, teknoloji alt boyutunda “Kararsızım”, program yönelimlerinin geneli ise “Katılıyorum” düzeyinde belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre örneklemdaki öğretmenlerin program yönelimlerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin program yönelimleri ile erkek öğretmenlerin program yönelimleri, yapılan araştırmaya göre benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin kamu kurumlarında öğretmenlerin program yönelimlerini etkilemediği söylenebilir.

“Akademik” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Akademik” alt boyutunda cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri ile erkek öğretmenlerin program yönelimleri “Akademik” alt boyutunda yapılan araştırmaya göre benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen

sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin “Akademik” alt boyutunda program yönelimlerini etkilemediği söylenebilir.

“Bilişsel Süreçler” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri ile erkek öğretmenlerin program yönelimleri “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda yapılan araştırmaya göre benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda program yönelimlerini etkilemediği söylenebilir.

“Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri ile erkek öğretmenlerin program yönelimleri “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda yapılan araştırmaya göre benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda program yönelimlerini etkilemediği söylenebilir.

“İnsancıl” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “İnsancıl” alt boyutunda cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri ile erkek öğretmenlerin program yönelimleri “İnsancıl” alt boyutunda yapılan araştırmaya göre benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutunda program yönelimlerini etkilemediği söylenebilir.

“Teknoloji” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Teknoloji” alt boyutunda cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir. Kadın öğretmenlerin görüşleri ile erkek öğretmenlerin program yönelimleri “Teknoloji” alt boyutunda yapılan araştırmaya göre benzer olduğu söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutunda program yönelimlerini etkilemediği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin eğitim durumuna göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim mezunu olmaları, program yönelimleri farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Akademik” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Akademik” alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim mezunu olmaları, program yönelimlerini “Akademik” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin “Akademik” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Bilişsel Süreçler” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim mezunu olmaları, program yönelimlerini “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim mezunu olmaları, program yönelimlerini “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“İnsancıl” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “İnsancıl” alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim mezunu olmaları, program yönelimlerini “İnsancıl” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Teknoloji” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında eğitim durumuna göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın ön lisans ile lisans/lisansüstü eğitim mezunu öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Teknoloji” alt boyutunda eğitim durumuna göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitim mezunu olmaları, program yönelimlerini “Teknoloji” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim durumu değişkeninin öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın 1-10 yıl arası öğretmenler ile 11-19/30-39 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca 20-29 yıl arası öğretmenler ile 30-39 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin program yönelimlerinin hizmet yılına göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin hizmet yılındaki değişim program yönelimlerini farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Akademik” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın 30-39 yıl arası öğretmenler ile 1-10/11-19/20-29 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu

sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Akademik” alt boyutunda hizmet yılına göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin hizmet yılındaki değişim program yönelimlerini “Akademik” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin “Akademik” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Bilişsel Süreçler” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın 30-39 yıl arası öğretmenler ile 1-10/11-19/20-29 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda hizmet yılına göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin hizmet yılındaki değişim program yönelimlerini “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın 30-39 yıl arası öğretmenler ile 1-10/11-19/20-29 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda hizmet yılına göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin hizmet yılındaki değişim program yönelimlerini “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“İnsancıl” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın 1-10 yıl arası öğretmenler ile 11-19 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “İnsancıl” alt boyutunda hizmet yılına göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin hizmet yılındaki değişim program yönelimlerini “İnsancıl” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Teknoloji” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında hizmet yılına göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın 1-10 yıl arası öğretmenler ile 11-19/30-39 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Teknoloji” alt boyutunda hizmet yılına göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin hizmet yılındaki değişim program yönelimlerini “Teknoloji” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre hizmet yılı değişkeninin öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile 11-19 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin kurumda çalışma süresine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin görev aldıkları mevcut kamu kurumunda çalışma süreleri program yönelimlerini farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen

sonuçlara göre kurumda çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Akademik” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile 11-19 yıl arası öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Akademik” alt boyutunda görev alınan kurumda çalışma süresine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin görev aldıkları mevcut kurumlarında hangi sürede çalışırsa çalışsınlar bu durumun program yönelimlerini “Akademik” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre görev alınan kurumda çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin “Akademik” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Bilişsel Süreçler” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda görev alınan kurumda çalışma süresine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin görev aldıkları mevcut kurumlarında hangi sürede çalışırsa çalışsınlar bu durumun program yönelimlerini “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre görev alınan kurumda çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin “Bilişsel Süreçler” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 30-39 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10/11-19/20-29 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda görev alınan kurumda çalışma süresine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin görev aldıkları mevcut kurumlarında hangi sürede çalışırsa çalışsınlar bu durumun program yönelimlerini “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre görev alınan kurumda çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin “Sosyal-Yeniden Yapılanmacılık” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“İnsancıl” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 11-19 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “İnsancıl” alt boyutunda görev alınan kurumda çalışma süresine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin görev aldıkları mevcut kurumlarında hangi sürede çalışırsa çalışsınlar bu durumun program yönelimlerini “İnsancıl” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre görev alınan kurumda çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin “İnsancıl” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

“Teknoloji” alt boyutunda öğretmenlerin program yönelimleri arasında görev alınan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılığın olduğu belirlenmiştir. Belirlenen anlamlı farklılığın görev alınan kurumda çalışma süresi 1-10 yıl arası olan öğretmenler ile görev alınan kurumda çalışma süresi 11-19/30-39 yıl arası olan öğretmenler arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre öğretmenlerin program yönelimlerinin “Teknoloji” alt boyutunda görev alınan kurumda çalışma süresine göre farklılaşmakta olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin görev aldıkları mevcut kurumlarında hangi sürede çalışırsa çalışsınlar bu durumun program yönelimlerini “Teknoloji” alt boyutunda farklılaştırdığı söylenebilir. Elde edilen sonuçlara göre görev alınan kurumda çalışma süresi değişkeninin öğretmenlerin “Teknoloji” alt boyutunda program yönelimlerini etkilediği söylenebilir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda yapılacak uygulamaya ve araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda verilmiştir.

- Yapılan araştırmada farklı eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin program yönelimlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durumun sürdürülebilmesi için belli aralıklarla program yönelimleri ölçülerek mevcut durum belli aralıklarla değerlendirilebilir.
- Öğretmenlerin belli aralıklarla program yönelimleri belirlenerek ve programlar konusunda çeşitli eğitimler düzenlenebilir. Bu eğitimler sayesinde öğretmenlerin programlar hakkındaki bilgileri artırılabilir gibi program yönelimleri ile ilgili farkındalıklarının da artması sağlanabilir.
- Nicel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılan araştırmadan elde edilen sonuçların derinleştirilmesi amacıyla araştırmacılar, program yönelimleri odak alarak yapacakları araştırmaları nitel araştırma yöntemlerini kullanarak yürütebilirler.
- Araştırma farklı eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma süreçlerine farklı örneklem grupları dâhil edilerek sonuçlar genele yayılması sağlanabilir. Ayrıca benzer çalışmaların farklı örneklem grupları ile yapılarak elde edilen sonuçların karşılaştırılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Büyükkaragöz, S. (1997). *Program geliştirme “kaynak metinler”*. Konya: Öz Eğitim Basım Yayın.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1995). *Genel öğretim metotları*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cheung, D., & Wong, H. W. (2002). Measuring teacher beliefs about alternative curriculum designs. *Curriculum Journal*, 13(2), 225-248.
- Demirel, Ö. (2009). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A
- Eren, A. (2010). Öğretmen adaylarının program inançlarının görünüm analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 379-388.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- George, D. ve Mallery, M. 2010. *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*. Boston: Pearson.

- Göçer, V. & Kaya, F. (2023). Değerler eğitimi bağlamında ilkokul öğretim programlarının incelenmesi, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(5), 274-295. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1367295>
- Günden, S. (1998). *Genel öğretim bilgisi*. Ankara: Yaygın Eğitim Kurumu Yayınları.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kuzu, O., Göçer, V. ve Akçay, A. O. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında İlkokul Matematik Dersi Öğretim Programı'nın İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (41), 640-667. <https://10.5281/zenodo.13337757>
- Külahçı, Ş. (1995). *Analiz ve program geliştirme*. Öğretmen Yetiştirme Modül Serisi Öğrenci Kılavuzu. Ankara: Özışık Ofset.
- Özçelik, D. A. (1987). *Eğitim programları ve öğretim: Genel öğretim yöntemi*. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.
- Pınar, W.F., Reynolds, W.M., Slattery, P., & Taubman, P.M. (1995). *Understanding Curriculum*. New York: Peter Lang Publishing Inc.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6. edition). ABD: Pearson Education.
- Taşdemir, M. (2007). Sınıf öğretmenlerinin okul, meslektaşları ve kendi mesleki yeterliklerini algılamaları. *Milli Eğitim Dergisi*, Bahar Sayısı, 174, 171-191.
- Varış, F. (1994). *Eğitim bilimine giriş*. Atlas Kitabevi, Konya.
- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Yüksel, S. (2007). Örtük Programın Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Meslek Derslerine Yönelik Düşüncelerindeki Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Bahar, 50, 321-345.